

Liberal feminism

- att bestämma själv

stämprogram

Partistämman 2015

Liberal feminism - att bestämma själv

Centerpartiet vill att makten ska ligga så nära dem den berör som möjligt. Det är närodlat politik. Vi vet att det mesta som växer, växer underifrån, så också ett jämställt Sverige. Vägen till jämställdhet ser olika ut för människor beroende på livssituation och var man bor. Familjer måste till exempel ha frihet att själva, hemma vid köksbordet, planera både familjens tid och ekonomi. Centerpartiets jämställdhetspolitik bygger på liberal feminism. Vi strävar efter jämställdhet mellan könen, värnar individens frihet och tror på människors förmåga att ta ansvar för sina val.

Sverige har kommit långt på jämställdhetsområdet, men har mycket kvar att göra. Kön, etnicitet, sexualitet, ålder, social bakgrund och mängder av andra saker skapar förväntningar på oss och begränsar våra val och möjligheter. Ojämställdheten finns med genom hela livet, i hela samhället. Elever begränsas av traditionella könsnormer vid studie- och yrkesval. Makt och inflytande är ojämnt fördelat mellan könen och vi har könsrelaterade skillnader i lön och karriär. Kvinnor utför mer obetalt arbete än män och har lägre pensioner som en följd av lägre livsinkomst. Kvinnor utsätts oftare för grovt våld i hemmet än män.

För att bryta ojämställdheten vill Centerpartiet se fler kvinnor på ledande positioner, driva på för möjligheten för fler kvinnor att starta företag, öka den ekonomiska friheten för såväl kvinnor som män, och motverka våld i nära relationer och sexualiserat våld. Det är en långsiktigt hållbar väg för individen och för samhället. Vår vision är ett helt jämställt samhälle där kvinnor och män, flickor och pojkar har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter.

Makt, företagande och skola

Makt

För att som kvinna bestämma över sitt liv, ta ansvar för sina val och få belöning för sitt arbete måste kvinnor själva kunna bestämma var de ska jobba, hur de vill göra karriär och få upp sin lön för att påverka sin livsinkomst. Men kvinnor har mindre makt och inflytande än män. Fler män är höginkomsttagare, styrelseordföranden och styrelseledamöter. När det gäller de statligt helägda bolagen jobbade Alliansen hårt och framgångsrikt för jämnare könsfördelning i styrelserna och idag är andelen kvinnor 49 procent. Alliansen visade då tydligt att förändring är möjlig och nu är det viktigt även för de privata bolagen att ta sitt ansvar.

Att driva företag ger frihet och även möjlighet att komma in i näringslivet. Vi vill därför stärka kvinnors möjligheter att starta och driva företag och att fler kvinnor genom ett jämställt samhälle får höga positioner i näringslivet. Då förändras maktstrukturerna i näringslivet och ledningsgrupper och styrelser blir mer jämställda.

Företagande

Samhällets förlegade strukturer, där kvinnor inte förväntas vara drivna entreprenörer eller ta risker i sitt företagande, bidrar till att kvinnor inte driver företag i samma utsträckning som män, inte satsar lika mycket pengar eller tid på sina företag och har svårare att få lån beviljade för sitt företagande. Kvinnors företag växer inte lika snabbt och mycket som mäns. Antalet entreprenörer i Sverige har sedan mitten på 2000-talet ökat men förra året bröts den uppåtgående trenden. Rapporten Global Entrepreneurship monitor (GEM) från juni 2015 visar att andelen svenska entreprenörer har sjunkit från 8,2 procent 2013 till 6,7 procent 2014. Huvudförklaringen är att 40 procent färre kvinnor ägnar sig åt entreprenörskap. Enligt Entreprenörskapsforum som ansvarar för rapporten

beror det bland annat på den politiska osäkerhet som omgärdar välfärdsföretagande och gör att många potentiella välfärdsföretagare, ofta kvinnor, inte längre vågar starta företag eller satsa mer på sina företag. Sverige behöver fler, inte färre, kvinnor som driver företag.

Människor ska ha möjlighet att starta företag, leva på det, ha flera olika arbetsgivare att välja på och tjäna pengar på sitt företag även inom kvinnodominerade sektorer som vård, skola och omsorg. RUT och LOV ger fler kvinnor möjlighet att starta företag, vilket leder till fler kvinnor på ledande positioner. Genom LOV, lagen om valfrihet, som öppnar för privata aktörer inom välfärden, kan kvinnor som arbetar inom offentlig sektor lättare byta arbetsgivare och därmed påverka sin lön. Centerpartiet värnar LOV och möjligheten att driva företag inom välfärden.

Tack vare RUT-avdraget driver fler kvinnor företag över hela landet. 7 av 10 företagare inom städ- och hemservice är kvinnor. Sverige behöver många nya vardagsjobb och dessa har stor möjlighet att växa fram inom tjänstesektorn exempelvis genom RUT. Taket bör justeras uppåt och de tjänster som omfattas av RUT bör bli fler. Då kommer efterfrågan att öka, fler människor kan starta företag inom en kvinnodominerad bransch och fler som står långt från arbetsmarknaden kan få jobb.

Informerade val i skolan

Sverige har en könssegregerad arbetsmarknad där kvinnodominerade branscher har lägre löner och sämre möjligheter till karriär. Svenska ungdomars könsbundna utbildnings- och yrkesval bidrar till att bevara en könssegregerad arbetsmarknad och orättvisa strukturer.

I skolan grundläggs värderingar och förhållningssätt. Med en mer aktiv studie- och yrkesvägledning (SYV) och tydligare genusperspektiv genom hela utbildningsväsendet än idag kan våra unga lättare bryta könsnormer vid studie- och yrkesval. Specifika informationsinsatser behövs vid val till grund-, gymnasie- och högskola. Utbildningsinsatser med genusperspektiv behövs även för rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare. Bryts de könsstereotypa valen så påverkas den könssegregerade arbetsmarknaden. Skolan i sig har inte skapat ojämställdheten, men kan vara en del av lösningen.

Valfrihet och jämställdhet

En kvinna förväntas av många arbetsgivare att stanna hemma mer, oavsett om hon får barn eller ej. En man förväntas i större utsträckning prioritera jobb framför barn. Dessa förväntningar och föreställningar som både individer och samhälle har på hur människor bör vara och uppträda utifrån sitt biologiska kön kallas genus eller socialt kön.

Kvinnor har lägre löner än män även när skillnader som beror på ålder, utbildning, sektor, yrke och arbetstid räknas bort. 2012 var kvinnors lön 86 procent av mäns. Att män i snitt tjänar 3,6 miljoner mer över livet än kvinnor, beror inte bara på löneskillnader utan även på mängd arbetad tid vilket påverkas av bland annat föräldraledighet, VAB, deltidsarbete, bransch, karriär och sjukskrivning. 2013 arbetade 30 procent av kvinnorna deltid och 11 procent av männen (SCB 2014). Deltidsarbete försvårar för karriär och löneutveckling. Deltidsnormen är ett problem för många kvinnor och förvärras delvis av en oflexibel barnomsorg.

Centerpartiet vill arbeta för att deltidsnormen för kvinnor på arbetsmarknaden bryts. Bland annat genom att krav ställs på arbetsmarknadens parter att skapa rätt förutsättningar för fler att arbeta heltid.

Valfrihet och barnomsorgspengen

För Centerpartiet är familjers valfrihet viktig. Det är också viktigt att alla som vill ska ha möjlighet att arbeta heltid. Det är ofta kvinnorna som går ner i arbetstid för att ta hand om barnen. För att hinna lämna och hämta på förskola och ändå jobba heltid måste till exempel garanterad förskoleplats erbjudas inom rimligt avstånd, något som inte alltid fungerar.

Barnomsorgspengen främjar eget företagande i en kvinnodominerad bransch och ger också fler alternativ inom förskolan. Den ska öka familjers frihet att välja förskola, något som inte alltid fungerar och den behöver därför utvecklas så att den får den valfrihetseffekt som familjer behöver. Idag varierar det hur flexibla kommuner är när det gäller att få förskoleplats i en annan kommun än den familjen bor i, något som kan vara förutsättningen för att många föräldrar ska kunna arbeta heltid. Ett exempel är då familjen bor nära en kommungräns, föräldrarna arbetar i grannkommunen och får förskoleplats på orimligt långt avstånd från hem och jobb. Vi vill därför värna och vidareutveckla barnomsorgspengen så att familjer ska kunna välja förskola utanför hemkommunens gränser.

Valfrihet och föräldraförsäkringen

Kvinnor tar ut 75 procent av föräldraförsäkringen och män 25 procent. Kvinnor tar runt 65 procent VAB och män 35 procent (SCB 2014). Kvinnor förlorar ekonomiskt och hälsomässigt på det ojämna uttaget av föräldraförsäkringen. Forskning visar tydligt att ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är bra för både barnet och familjen. Sjukskrivningar går ned för kvinnor och delas istället jämnare mellan könen, däremot ökar mannens livslängd, barnets kognitiva utveckling ökar, risken för skilsmässor och våld minskar. Många familjer känner under småbarnsåren att det blir ekonomiskt svårt om den med högre inkomst är föräldraledig. Det kan vara ekonomiskt kännbart på kort sikt och på längre sikt blir det framför allt kännbart för den part som är borta från arbetsmarknaden länge, eftersom det leder till lägre livsinkomst och låg pension (Försäkringskassan, PPM, Delegationen för jämställdhet i arbetslivet m.fl.).

För alla barns bästa och barnens rätt till båda sina föräldrar vill Centerpartiet se en enkel, modern och flexibel barn- och föräldraförsäkring som ger alla föräldrar möjlighet att kombinera arbete med föräldraskap. En försäkring som också tar hänsyn till att familjer ser olika ut och måste ha frihet att själva, hemma vid köksbordet, bestämma hur de ska fördela föräldradagarna. Dagens modell ger stora möjligheter för familjerna att själva bestämma hur föräldraförsäkringen ska användas. Centerpartiet värnar denna valfrihet och vill inte öronmärka fler månader. Däremot är det viktigt att samhället ger föräldrarna utförlig information om uttagets effekter på livsinkomst, hälsa och kontakt med barnen.

För att alla föräldrar ska kunna delta i en jämställd arbetsmarknad vill Centerpartiet tredubbla dagens jämställdhetsbonus. Det innebär en förstärkning av jämställdhetsbonusen som Alliansen införde, så att den blir den morot den var tänkt att vara för att föräldradagarna ska delas mer jämnt.

Vi vill också öppna upp barn- och föräldraförsäkringen så att dagar kan nyttjas/överlåtas till max två ytterligare närstående personer. Det skulle modernisera föräldraförsäkringen så att kvinnor inte förväntas ta största delen av föräldradagarna. Det skulle också bättre inkludera fler familjekonstellationer.

För att fler kvinnor ska välja att bli företagare är det också viktigt att regler för föräldraförsäkringen som gäller för anställda så långt det går även ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive de som är både anställda och företagare, så

kallade kombinatorer. Då stärks flexibiliteten och tryggheten för framförallt kvinnors företagande.

Hemarbete och VAB

Störst betydelse för livsinkomst och pension har de strukturer och livsmönster, såsom deltidarbete och huvudansvar för hem och familj, som skapas av den ojämna föräldraledigheten. Arbetet i hemmet är ojämnt fördelat mellan kvinnor och män till stor del till följd av det ojämna uttaget av föräldraledighet och VAB. Kvinnor utför ungefär 12 timmar oavlönat arbete i veckan mer än män (SCB 2014). Den snedvridna arbetsfördelningen bidrar kraftigt till kvinnors ökande sjukskrivningar, speciellt hos de kvinnor som har barn. En stor riskökning för sjukfrånvaro för kvinnor ses speciellt två år efter andra barnets födelse, det är oftast då båda föräldrarna åter börjat förvärvsarbete och den dubbla arbetsbördan för kvinnan blir som mest omfattande.

För att föräldrar i större utsträckning ska ta gemensamt ansvar för VAB-dagarna behövs ekonomisk uppmuntran att fördela dessa jämställt. Vi vill därför införa en VAB-bonus som motsvarar den tidigare nämnda jämställdhetsbonusen.

Vårdnadsbidraget

Vårdnadsbidraget, som erbjuder föräldrar en möjlighet att stanna hemma tills barnet är tre år, är ett stort hinder främst för kvinnor. Det minskar kvinnors arbetade tid, är inte pensionsgrundande och ger således sämre pension. Det binder kvinnor som ofta redan står långt från arbetsmarknaden till hemmet, gör dem ekonomiskt beroende av den andra parten och leder till att de hamnar i utanförskap. Centerpartiet vill istället ge kvinnor ekonomisk makt och frihet och vill därför ta bort vårdnadsbidraget.

Pensioner

Många äldre ensamstående kvinnor som genomgått en skilsmässa lever idag med mycket små pensioner och har ofta svårt att betala för grundläggande behov såsom bostad, mat, kläder och mediciner. Sverige har ojämsställda pensioner och en genomsnittlig pension för en kvinna motsvarar ungefär 65 procent av en mans pension. Bland invandrarkvinnor är det ännu större skillnader. Kvinnan har ofta utgjort en förutsättning för mannens karriär då hon varit hemma och tagit hand om hem och barn och därmed haft en låg eller ingen inkomst alls. En ojämsställd arbetsmarknad bidrar också till de orättvisa pensionerna. Pensionerna delas inte vid skilsmässor som andra tillgångar och många kvinnor tvingas leva i fattigdom när de blir äldre.

För att uppnå jämställda pensioner behöver arbetslivet bli jämställt, likaså ansvaret för hem och barn och vi behöver dela pensionspoängen mer rättvist. Idag finns möjligheten att överlåta pensionsrätter från premiepensionen, en del av den allmänna pensionen, men det är få som gör detta. Under småbarnsåren, då den obetalda arbetsbelastningen är extra ojämn, föreslår vi därför att pensionsrätter delas rakt av mellan föräldrarna.

Pensionen behöver börja tjänas in direkt då vi börjar arbeta, så är det inte alltid idag. Vanliga åldrar då pensionen börjar tjänas in är vid 23, 25 eller 28 års ålder, beroende på vilket tjänstepensionsavtal det handlar om. Börjar vi räkna tjänstepension tidigare får fler kvinnor ut mer pengar eftersom många kvinnor har lönearbetat betydligt mindre under livet än män. Arbetsmarknadens parter behöver utforma bättre avtal gällande intjänande av tjänstepensionen.

De som idag sitter med de lägsta pensionerna, oftast kvinnor, påverkas till stor del av följsamhetsindex. Det är en indexering som innebär att pensionen är större i början för att sedan minska efter en viss ålder. Centerpartiet vill att följsamhetsindex ses över för en bättre utformning.

Centerpartiet tycker att var och en ska få välja själv, men för att kunna göra bra val behöver vi tillgång till information om hur våra beslut kring föräldraledighet, deltidsarbete och pensionssparande påverkar vår framtida ekonomi. Detta saknas idag. Många familjer delar föräldraledigheten enbart utifrån samhällsstrukturellt och kulturellt påverkade val utan att tänka på hur det påverkar pensionen. Informationen kring detta behöver därför förbättras genom ett uppdrag till Pensionsmyndigheten PPM i samverkan med berörda parter.

Våld i nära relationer

Att varje dag leva i rädsla för hot och våld, i en så utsatt position att nästan varje steg i vardagen påverkas, är fruktansvärt och inläsande. Kvinnor och barn är extra utsatta och våld i nära relationer och sexualiserat våld är det mest akuta jämställdhetsproblemet vi har i dag. Det finns i alla samhällsklasser i hela Sverige. En av de mest utsatta grupperna är kvinnor som utsätts för våld efter beviljat uppehållstillstånd i Sverige. Våldet mot kvinnor är vanligast i hemmet, det är idag statistiskt sett den farligaste platsen för en kvinna att vistas i (RSK, Riksföreningen - Stoppa Mäns Våld mot Kvinnor). Det är oftast en närstående som slår och trakasserar och få brott anmäls.

Ingen människa ska behöva leva i rädsla för att bli slagen. Det finns idag en handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Den har lett till förbättringar och är till stor del genomförd. Centerpartiet vill se en nollvision för våld i nära relationer och sexualiserat våld. Det behövs en ny nationell handlingsplan med mätbara mål och med ett och samma tydliga uppdrag till alla berörda myndigheter med krav på uppföljning och utvärdering, för att nå nollvisionen. Detta istället för en mängd isolerade projekt som får pengar men inte blir varaktiga. Handlingsplanen ska innefatta både förebyggande och akuta delar. För att samhället ska veta hur det ska agera i varje enskilt fall måste planen bland annat innehålla en strategi för att motverka våld i nära relationer och sexualiserat våld. Till exempel ska polisen jobba efter "Koncept Karin", en samverkansmodell mellan bland annat specialiserad polis, socialtjänst och åklagare, i hela landet. I den nationella handlingsplanen bör det också ingå en grundläggande utbildning för läkare, inklusive tandläkare, i frågor som rör mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och sexualbrott. Helhetssynen, samverkan och uppsökande verksamhet är några av de komponenter som har gjort konceptet effektivt och uppskattat hos utsatta personer.

Det är också ett problem att myndigheterna alltför ofta misslyckas med att se de riskfaktorer som finns när det gäller våld i nära relationer, vilket leder till att ett antal kvinnor varje år mördas, trots att detta kunde ha undvikits. Vi vill därför att den nya nationella handlingsplanen innehåller obligatoriska hot- och riskbedömningar, inklusive behov av besöksförbud och andra personskyddsåtgärder, vid anmälan om hot och våld samt förbättrat praktiskt och ekonomiskt stöd vid akuta våldssituationer. Ett nationellt stödcenter för personer med skyddad identitet behöver också inrättas inom ramen för planen. Att ta steget att polisanmäla våld i nära relation är ofta svårt och för att kvinnor som polisanmäler ska kunna känna sig trygga ska dessa få brottsofferstöd inom 24 timmar efter polisanmälan och elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud.

Personer som kommer i kontakt med myndigheterna när de har utsatts för våld måste kunna vara säkra på att de personer de kommer i kontakt med förstår problematiken. Därför behöver grundläggande kunskaper om våld vara en obligatorisk del av utbildningen till alla yrken som kommer i kontakt med våldsutsatta kvinnor, till exempel polis, jurister, socialsekreterare och lärare för att dessa ska få en grundläggande förståelse för bland annat normaliseringsprocessen och våldsutsatthet.

Centerpartiet vill:

1. Verka för ett liberalt feministiskt samhälle som strävar efter jämställdhet mellan könen, värnar individens frihet och tror på människors förmåga att ta ansvar för sina val. Vi vill ha jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och att våld i nära relationer och sexualiserat våld ska upphöra.
2. Arbeta för fler kvinnor i ledningsgrupper, styrelser och som chefer genom att driva på för en förändrad maktstruktur i näringslivet och göra det lättare för kvinnor att starta och driva företag.
3. Stärka kvinnors företagande, bland annat genom tjänstesektorn där taket i RUT justeras uppåt, att RUT omfattar fler tjänster samt att möjligheten att driva företag inom välfärden värnas och utvecklas.
4. Bryta invanda könsrelaterade mönster vid utbildnings- och yrkesval genom mer aktiv studie- och yrkesvägledning och ett tydligare genusperspektiv genom hela skolan.
5. Försvara familjers valfrihet genom att värna och vidareutveckla barnomsorgspengen så att familjer ska kunna välja förskola utanför hemkommunens gränser.
6. Avskaffa vårdnadsbidraget, eftersom det skapar en kvinno- och fattigdomsfälla.
7. Att ett jämt uttag av föräldraförsäkringen nås genom att införa en tredubblad jämställdhetsbonus, att föräldraförsäkringen öppnas upp för ytterligare två närstående och införa en VAB-bonus.
8. Att pensionsrätterna för premiepensionen delas rakt av under småbarnsåren, att följsamhetsindex ses över och att arbetsmarknadens parter utformar avtal som möjliggör att tjänstepension börjar intjänas direkt då vi börjar arbeta.
9. Att en ny nationell handlingsplan mot våld i nära relationer och sexualiserat våld tas fram med både förebyggande och akuta delar t.ex. obligatoriska hot- och riskbedömningar vid anmälan om hot och våld och förbättrat praktiskt och ekonomiskt stöd vid akuta våldssituationer.
10. Att polisen alltid utreder behov av besöksförbud och andra personskyddsåtgärder vid anmälan om våld i nära relationer och sexualiserat våld och att elektronisk fotboja ska kunna användas vid fler fall av kontaktförbud.
11. Att det i den nya nationella handlingsplanen bör ingå en grundläggande utbildning för läkare, inklusive tandläkare, om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och sexualbrott, samt utbildning om hur rättsintyg ska utformas.